

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

Scriere periodica
pentru trebuintele poporului romanu.

Destépta-te Romane!

CATRA POPORULU ROMANU.

Amara este 'n lume a orbului viétia,
Ce jalnicu retacesce prin campuri de verdétia,
Si nu mai vede ceriulu si-a sórelui lumina,
Neci gróp'a ce-i stá 'n cale, neci lunc'a de flori plina!
Acést'a-i si-a ta sórte, iubitu poporu romanu;
Grea cétia 'n juru de tene, grea cétia 'n alu teu sinu.

De-ai scí tu adí, romane, ce-au fostu ai tei stramosi,
(Pre ceriulu Europei lucéferi luminosi).

De-ai scí cà alu teu nume adí multu batjocuritu

In lume-odinióra de toti erá slavitu :

In patri'a ta vechia n'ai plange adí cu jale!

Grabire-ai dí si nópte p'a munciei verde cale

Spre scaunulu marirei, pe care-ai mai siediutu,

Si-ai dá de-a fericirei corona, ce-ai pierdutu . . .

De-ai scí, alte popóre cum mergu fora 'ntristare

Spre plaiulu fericirei p'a munciei grea carare

Lasandu-te pre tene departe inapoi

In glodulu miseríei amaru, plenu de nevoi :

N'ai stá in nemisicare plangându cu-amaratiune

Pe tristele ruine a gloriei strabune!

Grabire-ai dí si nópte, ardiendu de-unu sacru doru,

Se 'ntreci alte popóre, se calci in urm'a loru.

De-ai scî . . . dar' nescienti'a, acésta nópte désa,
In giuru-ti se estende, si crancenu te apésa.
Nu scî ce-ai fostu in lume, si ce poti ca se fîi;
Ai ochi, dar' n'ai vedere; esti mortu intre cei víi.
O! pana-candu, romane, cá buh'a, intristatu
Prin nópte retací-vei oftandu neincetatu?
Din giuru-ti asta nópte doresci acumu se sbóre?
Doresci cá se-ti resara alu dlei spléndidu sóre? . . .
Invétia dar' invétia! . . . Candu scî-vei si tu carte:
Atunci de-alu fericirei surisu o se ai parte.
O! lucra si invétia! càci órb'a nescientia
E mum'a nascatória a multoru suferentie;
Si lenea si beti'a suntu furii cari ti-fura
Onórea stramosiésca si panaa dela gura.
Ér' lucrulu si scienti'a suntu dñe iubitórie
Spre plaiulu fericirei voiosu conducatórie. . .

Petru Dulfu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Inceputulu si istori'a Romaniloru.

(Tractatu pentru poporulu nostru in forma de dialogu.)

Sér'a XI.

Joanu. Domnule parente! din tóte cele povestite pana acuma despre lucrurele celea mari si frumóse cari le-au facutu stramosii nostri Romani, vedemu, cà ei atunci incepurà a se face mai vestiti candu esíra din tíer'a loru, pentru de-a mai cuprende sí alte tieri. — Din sér'a trecuta amu totu vorbitu noi intre noi despre curagiulu celu mare alu vechiloru Romani. Si éra despre ace'a, cà déca suntemu noi nepotii loru de ce suntemu noi óre asia . . . óre-cum fora voia? bá decâte-ori nu vedemu pre ómenii nostri cà le pare reu caudu 'si vedu fetiorii luati in catanía si deprendiendu-se cu armele.

Preotulu. Dragii mei! Nu suntemu noi Romanii fora voia de ace'a, cà dóra s'ar' fi schimbatu in noi sangele vechiloru

nostrii stramosi, nu nece decátu, cà-ci si acum'a togmai acela sange este in noi, care a fostu in Brutu si Regulu, dara iubitiloru trebue se socotímu tóte impregiurarile, tempurile suntu pentru noi de totu grele; cei ce suntu la cârma decandu suntemu la olalta aici in patri'a ast'a, totu-dé-un'a s'au silitu se ne apese, se ne tiena in orbire; — dá, cà-ci bene sciéu si sciú ei, cà déca Romanii se voru luminá, se voru desceptá din somnulu celu greu — in care í-i tienu ei, — atunci unu poporu mai tare nu va fi pre faci'a pamentului. Ei totu intr'acolo s'au truditu, cá se bage in noi ace'a credentia si judecata cà: Romanulu nu póte face nemica, cà Romanulu e vai de capulu lui, cà pre Romanu numai ei — domnii — 'lu tienu, cà Romanulu déca n'ar' fi domnulu seu, ar' perí, cà Romanulu decându e lumea n'a facutu neci unu lucru de dómne-ajuta si neci e in stare se faca, cà-ci elu nece nu póte invetiá, cà-ci nu e capulu lui de ace'a, cà Romanulu neci nu are limba in care s'ar' poté face invetiatura, cà pre Romanu nu-lu cunósce neme de pre faci'a pamentului, cà Romanulu n'are neamu necairi in lume, cà Romanulu nu e bunu decátu robu si sluga la altii, cari se-i arate ce se faca si cà de-ace'a Romanulu nece va poté candu-va face cev'a; elu e bunu se-lu dúca altii de nasu. Vedeti, cu de aceste si cu alte mai multe mfi de aceste*) au descuragiatu pre Romani: deci nu e mirare cà Romanii — mai alesu cei cám betrani cari au cadiutu sub caldur'a dílei pre brasd'a domnului fora mila in crud'a jobagía, — nu cutéza nece a-si rádicá ochii la ceriu candu si numai audu de lucruri domnesci.

Apoi díci, bade Joane, cà Romanului í-i pare reu candu 'si vede fetiorulu sub arme. Dá, í-i pare reu pentru-cà scie, cà in catania este datu pre man'a unui streinu, cá se-lu invetie* a face mustr'a intr'o limba, pre carea elu nu o-a audítu in víeti'a sa, scie bietulu Romanu, cà fetiorulu lui va fi dúsu in tieri streine

*) Vedi si Kóváry Erdély története 1848/49, pag. 20.

si departate, unde pôte perî de sete cã nu va scî cere o lingura de apa, unde pôte morî de dorulu celoru de-acasa, cã nece pasere nu va vedé din tiér'a lui, carea se-i aduca veste buna ori veste rea dela maica-s'a, dela iubit'a s'a, nu, cì trebue se ofteze si suspine, si vai! intr'unu sîru lungu de 8—10 ani. Scie bietulu Romanu, cã fetiorulu î-i va cadé in lupta pentru streini si intr'o tiéra streina, — éra pana elu se lupta si cade, pana atunci ai sei aici acasa suntu despoiati si de cea din urma bucatura de malaiu. Voiu spune eu mai tardîu cã ce lucruri vrednice au facutu Romanulu chiar' si aici, si atunci veti vedé, cã cene a fostu elu.

Dar' acum'a se ne întórcemu la firulu lasatu in cela-laltu rëndu.

Amu vediutu, iubittii mei, cã Rom'a silesce pre Cartagen'a la o pace fórte rusinatória si Cartagen'a a fostu silíta se-o primésca. — Rom'a a facutu pace, pentru ea buna. — Dupa-ce a facutu pacea n'a statu locului cì s'a apucatu de alte resbóie, — s'a apucatu se pedepsésca pre acei'a, cari au cutezatu a dá ajutoriu Cartagenei in potriv'a ei. Si asia in scurtu a supusu Macedoni'a si Greci'a.

Stefanu. Dara Cartagen'a ce a mai facutu? apucátu-s'a si ea la cev'a?

Preotulu. Fíii mei! Unu poporu care vré se faca cev'a, acel'a pôte, numai se asculte de mai marii lui. Sciti cã in Cartagen'a erá Anibalu, acel'a, carele in vrêsta de 9 ani juráse, cã va fî dusîmanu Romaniloru; si elu se tiené tare de juramentu. Acì trebue se cugetamu, cã ce lucruri mari e in stare se faca acel'a, care in adeveru 'si iubescce natiunea si patri'a s'a! Déca vedemu cã cenev'a iubescce fericirea neamului seu, dela acel'a se invetiamu fia acel'a chiar' si dusîmanulu nostru, — ce e bunu trebue invetiátu dela ori-si-cene. — Anibalu a fostu asié barbatu iubitoriu de benele patriei s'ale, câtu mai mare n'a potutu fî altulu; Anibalu a fostu acelu barbatu, care e vrednicu se-lu tiéna fia-care

omu inaintea ochiloru si cu deosebire Romanii, cari atâti'a dusmani au câtu e greu pamentulu de ei, — se-lu tiena si urmarésca, se faca totu ce a facutu Anibalu.

Anibalu pana erá Rom'a cuprensa cu luptele s'ale, pana atunci elu tacé si indemná pre ai sei la lucru si la întarire, pentru-cá elu vrea se-si resbune. — Rom'a erá invaluita in resbóie cu alte neamuri, Anibalu folosesc tempulu cá se se intarésca se póta díce odata cà suntu liberi. — Acestu-a tóte le lucra, tóte le face fora a buciná in lume. Dá, elu nu spune nemenui nemica fora lucra si are inaintea ochiloru benele si fericirea patriei s'ale. Elu nu cauta la ace'a cà Rom'a e mare si puternica éra Cartagen'a e mai mica, cì cauta se-si-o faca asemenea cu Rom'a. Elu crede in puterea de viétia a poporului seu.

Diseiu, cà Anibalu nu buciná in lume ce'a ce voiá a face. De aci, iubitií mei, fórte multu poteti invetiá. Invetiati ace'a, ca nece la unu streinu se nu ve dati sfaturele vóstre. Invetiati ca unulu fia-care se fia cá unu Anibalu pentru neamulu seu. Câtu e ace'a de reu, candu se afla si de acei ómeni, dorere, si Romani, cari necumu se nu-si spuna secretele loru altor'a, dara inca ambla si insiéla sí dela altii câte cev'a si dupa ace'a umpléndu-si saculu de mentiuni se ducu si le povestescu dusmaniloru, numai cá se capete una bucatura de pane; câti ómeni de ai nostrii nu suntu prin satele nóstre, cari, cu de aceste suntu in stare se bage in temnitia pre celu mai de omenía omu. Câti nu se folosescu chiar' de celé audite in baserica, in cas'a lui Domnedieu, din gur'a preotului, slug'a lui Christosu, pre cari nepreceptendu-le le sucescu si intortoca, apoi se ducu la „Mari'a-3'a“ flinderulu din satu, nemesiulu cu nàdragi vèneti, — dara nu scíi cà ce suntu, cà nu se vedu de petece — si pentru unu pacharu de amaréla 'su in stare se manance capulu preotului loru, a celui-a care se ingrigiesce de mantuirea sufletului loru. Seau déca din intemplare hamisítulu si fala mare straitia usióra de nobilasiu nu e acasa, se duce la

spurcatulu de judeu, la acel'a, care diu'a-nóptea alta nu cugeta, in alta nu-si sfarîma capulu, decâtu cum se-lu póta insielá, si cum se-lu póta aduce la sapa de lemnu, se-i iè vaca, boi, capre, oile, cas'a si gradin'a si in urma tóta mosiór'a; ace'a mosióra pentru carea parentii lui au asudatu si si-au versatu sangele pre brasd'a tirana a fitîngaului de nemesiutiu, càrui-a Domnedieu togmai acel'a dreptu i-l'a datu cá si Romanului; dá, dîcu, iubitiloru, se duce la lipitórea de judeu si-i mintiesce câte verdî câte uscate despre preotulu seu pentru unu pacharu de „puturósa.“ Suntu, iubitiloru, de acesti prèpaditi cari nu suntu vrednici ca sugu aerulu si calca pamentulu. Ce socotiti, ce ar' fî fostu de ómeni, de popóra, déca toti si-aru fî descoperitu tainele loru altor'a? De buna séma nemica.

Dara se nu mergemu asia departe, se remanemu noi la noi si se vedemu cáta paguba face unu limbutu de acei'a, pre care 'lu manca falcile si nu póte tacé? Pentru pilda: Unulu dintre voi vrea a-si cumperá unu locu dela altulu, se face si tergulu, — unulu care a fostu de facia la tergu, se duce si sioptesce la unu streinu, cà cutare 'si vende loculu la cutare si cu câtu, si streinulu in diu'a urmatória face pre vendietoriu de strica tergulu, si éca loculu merge in mana streina. Se sciti cà cu de acestea nu vomu merge departe. — Totu Romanulu se aiba in vedere pre Anibalu, carele tacîndu lucrá cá se resbune Rom'a. -- Dar' in cartea sortiei a fostu scrisu alt'cumu!

Cà-ci bagandu Rom'a de séma la redicarea Cartagenei si cà ace'a se intempla totu la indemnulu lui Anibalu, a poftitu dela Cartagen'a cá pre Anibalu se-lu tramita la Rom'a.

Elia. Si elu s'a dusu?

Preotulu. Ba nu s'a dusu, dara nece acasa n'a remasu, cà mai multu iubiá benele natiunei si a patriei decâtu pre alu seu, si asia, cá pentru elu se nu vena Romanii asupr'a cetatiei, s'a dusu departe si temendu-se cá se nu cada in man'a dusîmani-

loru, s'a omoritu elu insusi pre sene, bendu veninu, si ast'feliu 'si fini viéti'a s'a.

Stefanu. Sermanulu Anibalu ! asia dara elu a moritu pana nu si-a potutu vedé tiér'a si neamulu seu fericitu si scapatu de apesare. Asia-dara, domnule parente, cà si adi multi dintre óme-nii nostri de romanu moru numai cu dorulu de a-si vedé neamulu fericitu, moru numai cu sperarea faricirei neamului loru.

Preotulu. Asia este Stefane ! Dara despre lucrulu acest'a ve voiu povestí eu de alta-data acumu vreu a ve povestí despre

Alu treilea resbelu punicu

carele a adusu cu sene si caderea Cartagenei.

Acést'a s'a intemplatu asié : Rom'a neci-decátu nu poté vedé in ochi pre Cartagen'a, pre langa ace'a erá in Rom'a unu betranu insemnatu, acest'a in adunarile senatului totu mereu dicé : „Dupa tóte ~~si~~ ~~cu~~ tóte ~~acestea~~ ~~ve~~ ~~sfatuescu~~ se risipiti Cartagen'a.“ Si asia Rom'a cautá numai privilegiu cá se se póta acatiá de Cartagen'a. Privilegiulu curéndu 'lu cape-~~ta~~ cene vré se faca cev'a. Asia si Rom'a. — Erá adeca in vecinatatea Cartagenei unu craiu — Masinissa —, carele sciendu cumcà Cartagen'a nu póte portá resboiu fora scirea si invoirea Romei, nàvali asupr'a ei. Cartagenenii se plansera la Romani cá se-i ajute. Acesti'a dederà dreptu craiului. Déca vediù Cartagen'a lucrulu acest'a s'a superatu fórte tare si s'a apucatu de bataia cu Masiniss'a. Romanii numai decátu au tramisu óste in contr'a loru, pentru-ce au cutezatu a se bate fóra a-le fi datu de scire. Viediundu Cartagen'a cà óstea vene, s'a rogatu de pace, si la acésta s'au invoitu si Romanii dara numai asia ca, Cartagen'a se-si dèie tóte armele Romaniloru. Si dupa-ce au facutu acést'a : consului romani au poruncitu Cartageneniloru cá se se mute din cetate in departare de 10 miluri in lontrulu tierei.

Stefanu. Adecu dupa-ce le-au luatú tóte armele de bataia

si dupa-ce i-au lasatu cu man'a góla, le-au poruncitu se se mute din cetate? Nó ast'a totu n'a fostu omenía! Se ièi dela omu totu si apoi se vréi se te bati cu elu.

Pavelu. Vedi-bene cà e asia! dara bag'séma la unele cá acestea nu se prea cauta asia multu omenía, cì se cauta dobënd'a, apoi scii tu cà Anibalu s'a fostu joratu . . . . scii tu cà la Can'a i-a batutu pre Romani, — ei se-si fi incaputu in piele se nu fi mersu in potriv'a Romaniloru, — scii tu, cà Anibalu a risipitu Saguntulu, cetatea Romaniloru. Cu ce mesura 'ti mesura vecinulu — cu ace'a í-i mesura si tu!

Preotulu. Destulu atát'a, cà Cartagenenii s'au necasítu fórte, si nece-decátu n'au voitu se parasésca cetatea, ei au inchisu portile. Si acumu se incepe a se aretá cene e curagiosu. Cartagenenii nu avéu neci o arma, --- deci totu ce au, ièu inainte se faca arme, muierile 'si tundu pèrulu si-'lu dáu se faca funii la corabii, si descopere casele se faca corabii, facu lucruri ne mai audíte si ne mai pomenite si se apera doi ani; inse in urma totusi fura invinsi si Cartagen'a se derimà asia, càtu nu-a remasu neci pétra pre pétra, ba si acel'a inca s'a blastematu, care ar' cutezá a mai zidí acolo cetate.

Cám in acelea impregiurari suntemu noi, iubiti romani, cu ocârmuitorii nostri, incetulu cu incetulu ne despóie de tóte, ne aducu la sapa de lemnu, numai cá se ne lasàmú locurile acestea frumóse, unii ne tragu intr'o parte, altii intr'alt'a; si noi nu suntemu cá si Cartagenenii se ne scimu aperlá, cì ne lasamu se faca cu noi ce voru vré. Ast'a nu e buna fíloru!

Bataile aceste, cari le-au portatu Romanii 118 ani, au fostu celea mai mari si prin aceste s'au facutu domni preste tóta lumea.

Acì amu ajunsu cu Romanii nostri pana la puntulu celu mai inaltu alu poterei. Ce s'a intemplatú de acì in colo, voiu spune de alta-data.

Teodoru Petrisioru,
profesoriu.

Despre Superstitiuni.

[DIALOGU INTRE STEFANU (PRUNCU NEPRECEPTU), JOANU SI
GEORGIU (PRUNCI MAI LUMINATI)].

Joanu. Buna dîu'a prietine !

Stefanu. Se fii sanetosu.

J. Eu 'ti dîseiu „prietinu“ cu tóte cà nu te cunoscú mai de aprópe, dar' vediendu-te cu cartea subsuara, credú cà esti scolariu si scolarii toti-su prietini. Asia-dara cà am dreptu ?

St. Dá, sum scolariu, adeca acumu vrea tat'a se me faca cu sil'a scolariu si invetiatu, éca acumu mi-a cumparatu biét'a si amarit'a asta de carte si m'a adusu aci se fiu si eu scolariu, cu tóte cà eu i-am spusú cà mie nu-mi trebue neci o carte. Eu nu sciu frate ! pare cà toti ómenii au capiátu, nu mai audí alta in satu decátu totu scóla, scóla si éra scóla. Eli dóra credú cà din tóta sap'a rugînitá voru face sabia ascutita.

J. Ei frate Stefane, fericitu esti tu si bunu tata ai tu, vedi pre tene te aduce cu sil'a la scóla si vrea se faca din tene omu, póte mai omu de-cum este tatalu teu.

St. Ce feliu ? Lasu se fiu eu numai cá taic'a, pre taic'a de candu l'am pomenitu totu birèu (jude) 'lu scíu, apoi taic'a scie si numerosiu si de-ace'a este celu mai invetiatu in totu satulu nostru. Numai atát'a se sciu eu !

J. Nó frate 'ti spunu dreptu cà nu multu doresci in lume. Tu cugeti, cà asié de mare lucru este a cunósce numerosiu ! Nu asiá frate ! se-ti spunu eu sórtea mea si apoi vei dice cà tu esti fericitu. Taic'a meu, asia spunu vecinii — erá bogatu, avé caru cu patru boi, avé carutia cu cái, avé oi destule, erá cinstitu in tóta comun'a, si astadi totu ce se inverté in curtea nóstra suntú dóue vacutie slabe cá vái de capulu Ioru, dóra póte nece acestea nu suntú ale nóstre, cà, camatarnicii stáu cu gurele cascade cá se le inghitia.

St. Reu destulu.

J. Ascépta numai prietine se-ti spunu mai departe. Eu pre langa tóte acestea asiu vrea se ambli la scóla, pentru-cà invetia-toriulu nostru totu asia díce cà, numai scól'a ne póte scóte din lipsa si seracia, cà numai scól'a este ace'a mana poternica, carea ne póte face se cunóschemu ace'a ce se cu-vene nóue cá la ómeni si cá la natiune.

St. (Casca si se intende).

J. Precumu vedu, tu te uràsci cu acestea?

St. Apoi tu pare-cà te-ai nascutu de-odata cu taic'a, si den-sulu totu de acestea-'mi canta, totu cu scól'a me necasiesce, ce se facu eu cu scól'a déca nu-'mi place?

J. Mèi frate, nu fi tu nebunu! déca in scóla asia-'ti trece tempulu de bene!

St. Scíi ce frate! Tu esti pruncu bunu, mie 'mi place de tene. Eu am intr'unu locu o corfitia cu mere, venà se le mancamu, numai de scóla se nu vorbimu.

J. Ce hantataru vorbesci de acestea, dá uita-te câti ómeni te asculta, nu tí-e rusíne? eu-'ti vorbescu de scóla si tu 'mi amentesci de mancare. En' stài se chiamu si pre fratele Georgie se ne spuna elu cev'a frumosu se-ti tréca somnulu si fómea. — Venà frate Georgie si se facemu din amiculu acest'a unu scolariu bunu.

Georgie. Bene-i fratiloru. Cám despre-ce erá vorba?

J. D'apoi frate! Stefanu uresce scól'a din totu sufletulu.

St. Ast'a e voi'a lui, cà nu scíe de ce e buna scól'a. Mè frate Stefane! Scíi tu ce? Spune-ne tu unu lucru frumosu, despre care scíi tu multe vorbí. Ce-ai auditu, vediutu seau si patitu in viéti'a t'a?

St. (capetandu voia). Apoi eu dîeu v'asiu spune cev'a, ce scíu cà dascalulu vostru nu v'a spusu.

J. G. Se audîmu!

St. Mèi fratiloru! Mai deunadi asia cam pre la inseratu eram la portitia, si numai vedu o strigóia urita, nu sciu barbatu ori muiere a fostu, atât'a sciu ca a intratu la vecinulu in curte si a inceputu a mulge pre Viragu (vaca); eu asia m'am spariatu catu totu intr'unu sufletu am fugitu pana in casa; am spusu si tatei, — pre candu am esitu afora s'a dusu. Pare ca si acumu me temu.

G. Nó frate Stefane! ast'a-i o credentia desierta. Eu inca am auditu de acést'a si am cercatu lucrulu de-amenuntulu si am aflatu ca a fostu lelea Sofia vecina-t'a, — ea a esitu cu vedriti'a in curte se duca apa la vaca si tu ai cugetatu ca e strigóia. Vedi catu e de seracu la mente omulu care nu ambla la scóla, acum'a deca tu erai scolariu, ridéi de totu lucrulu, pentru-ca in scóla audíei ca nu este nece o strigóia.

St. Nó acum'a lasà-te cu tóta intieieptiunea t'a, ca, chiaru pre notarasiti'a nóstra o-am auditu dicându: ca i-au dusu strigoi-iele laptele dela vaci si ca totu laptele e numai zeru, si si acel'a pucinu; dóra tu nu scii mai multu decatu notarasiti'a nóstra, carea ambla chiaru in viganu cumparatu dela armenii cei cu negotiu.

G. Frate Stefane! Eu 'ti spunu tie numai un'a. Notarasitiei vóstre si ori-cui, care se caiesce ca e laptele pucinu si zerosu, spune-le se de la vaci mai bene de mancatu, se nu le póte in jugu catu-i lumea, ca-apoi voru ave lapte multu si bunu. — Nu suntu strigoi, ci se facu strigoi unii ómeni, cari vreu se fure dela altulu, nu lapte ci altu-cev'a. Vedi, vedi cum póte omulu rateci.

J. Nó vedi prietine! ca scól'a e buna, ca ne invétia se nu credemu tóte prostfile. Domnedieu a facutu numai unu feliu de ómeni si asiá nu se póte se fie strigoi seau alte nemicuri ce suntu in vorba pre satele nóstre bá chiaru si la orasie.

St. Bene, bene, acumu vedu eu ca voi nu credeti nemic'a, asiá e omulu: deca invétia numai o léca apoi dice, ca sórele nu

resare si cã pamentulu ambla. Dar' én' stati numai cã ve spunu eu alt'a, carea sciú cã o veti crede.

G. J. Bene, se-audímu !

St. Ati audítu voi de siolomonari ?

G. Ba nu.

St. Nó én' ascultáti se ve spunu eu déca invetiatoriulu a-cel'a alu vostru nece atât'a nu scie si totusi stã se belésca pre bietii ómeni pentru plat'a cea scumpã. — Siolomonarii suntu nesce ómeni, cari pórtã vremile cele grele.

J. Dã cum se póte ace'a ?

St. Asiã bene. Ascultáti ce s'a intemplatu togmai in comun'a nóstra !

J. catra **G.** Nó frate sciu cã vomu audí cev'a minunatu !

G. Povestesc numai frate !

St. Acumu voru fi doi ani a venitu la noi in satu unu siolomonariu de acesti'a si s'a rogatu de mai multi ómeni se-i dèie cev'a demancare, cã de nu, intr'o clipa va aduce grindina preste totu otarulu, si se vedi cã neme n'a vrutu se-i dèie, de-sí elu se îndestuliã sí cu lapte acru. Si asiã elu a esítu din satu maniosu, s'a datu preste capu si numai decãtu se facù unu balauru cu nisce aripi mari si s'a redicatu in aeru. Da se fi vediutu cum comandã la grandina catra otarulu nostru, si a batutu totu otarulu. Nó, vedeti àst'a-i lucru de-'lu poti prende cu man'a !

G. J. Ha, ha, ha !

G. Prietine Stefane ! Nu mai spune de acestea la neme, cã te-oru tramite in cas'a nebuniloru. Dã nu scíi tu, cã la vremi numai Domnedieu le póte poruncí, ace'a inca se-o scíi cã neci unu omu pamenténu nu se póte redicã in aeru, — singuru cei invetiati au aflatu o unélta, cu carea se se póta redicã pana la unu locu anumitu. — Ace'a frate, cã intre ómeni unii credu, cã se afla balauri, pricolici, siolomonari, martiole sí alte de aceste : suntu nesce pãreri cu totulu gresíte. De adí inainte ori pre unde

vei ajunge si vei audí secaturi de acestea, spune in gur'a mare :
cà tóte suntu prostii si amagituri, cá se tiena pre parentii nostri
in intunerecu si cá acei'a cari vorbescu de aceste nu suntu priet-
inii, cì dusímánii nostri, cari vréu a ne insielá si a sugé de pre
noi. O prietine ! adí multi trasi-impinsi de acei'a suntu, càror'a
nu le place lucrulu, si asiá cá se póta traí mai pre usioru, se facu
siolomonari, strigoi ori altu-cev'a. La de acesti'a nu trebuie
crediutu !

J. Nó frate Stefane, nu-ti remane alta decâtu se asculti de
tatalu teu si se te faci scolariu, cá se te speli de rugína.

St. Fratiloru ! Ve spunu dreptu cá in cât-v'a m'ati aplesatu
se fiu scolariu. Se ve mai intrebú un'a, si de me veti luminá,
numai decâtu dán man'a cu voi si me facu scolariu.

J. Én' se vedemu !

St. Se-mi spuneti cev'a despre vêrcolaci.

J. catra **G.** Scii tu ce feliu de bidiganii suntu acelea ?

G. D'apoi eu de unde se scíu lasa cá ne va spune fratele
Stetanu.

St. Totu eu se ve spunu, pare-cà eu am amblatu la scóla !

G. Dá ! tu ai amblatu pana acum'a la scól'a, unde se invétia
numai nebuní si de ace'a esti harnicu se ne povestesci câte-tóte.

St. Acum'a vedu, cá dupa alta ve sí batjocuriti ; bene, bene
eu totu ve voiú spune unu lucru, pre care nece dascalulu vostru
nu-lu scie. — Eu fratiloru, despre vêrcolaci atât'a am auditu, cá
ei se facu din pruncii, cari moru nebotezati. Ei n'au locu nicairi.
Ei se invertescu in giurulu sórelui si a lunei si totu mereu o
musica, si câte-odata o manca de totu si atunci se intuneca de
totu. Nó, la ast'a ce diceti voi din carte ?

J. Spune-i tu Georgie, cá esti mai invetiatu !

G. Frate Stefane ! Ace'a, cá sórele si lun'a câte-odata se
intuneca e lucrulu naturei, si pruncii nebotezati n'au neci o po-
tere asupr'a lunei si a sórelui. E dreptu cá sórele se intuneca

câte-odata ; dara ast'a vene de acolo, cà lun'a si pamentulu se invêrtu in giurulu sórelui. Pamentulu si lun'a nu au lumin'a loru, cì o capeta dela sóre. Si déca se intempla cá lun'a se vena in mersulu seu, intre pamentu si sóre, atunci lumin'a sórelui se lovesce in luna si fiendu ace'a intunecata nu póte strabate prin ea, si asiá noi nu vedemu radiele sórelui, togmai asiá cá si sér'a, candu dicemu cà apune sórele nu-lu vedemu, cà-ci pamentulu nu ne lasa se-lu vedemu.

Éra déca câte-odata se intuneca lun'a, vene de acolo, cà atunci vene pamentulu intre sóre si luna si radiele sórelui se lovescu in pamentu si la luna nu potu strabate. Éta de ce se intempla intunecime de sóre si de luna, — deci neci decátu nu o manca vêrcolacii.

Acésta credentia desiérta o-au latítu, frate, acei'a, cari totu dé-un'a ne-au voitu reulu, cari totu-dé-un'a ne-au fostu dusimani si au voitu se ne tiena in prostía, cá dupa ace'a se póta ríde de noi, precumu si rídu adî, dar' vedi tu scól'a ne invétia se nu credemu prostii de acestea, si se spunemu si parentíloru si toturoru se nu mai vorbésca de acestea, cà tóte arata o neinvetiatura. Astadí tóte popórale inaintéza, deci ar' fí rusine cá numai noi se remanemu indàreptu!

St. Cà bene vorbesci tu frate!

G. Lasa-me frate cà asia sum de superatu pre atâtea siodenii câte se povestescu intre poporulu nostru. Elu déca i-i ésa cenev'a cu vasu golu inainte, e nefericitu ; déca i-se bate ochiulu nu-i va fí bene ; déca î-i tîuie urechi'a éra nu-i bene. Elu déca e morbosu, déca traiesce reu cu muierea, déca vré se se casatorésca, déca are cev'a dauna : fuge la vrajítori cale câte de trei díle se-i dé lécu, se-i faca traiu bunu, se-i faca de norocu si se-i spuna in catrau suntu dusi cáii furati si altele. Si apoi asia crede unui mintiunosu câtu stà a-si pune capulu pentru elu. Acest'a e unu reu mare, — càci numai Domnedieu scíe tóte, éra nu ómenii.

St. (siusca). Ei fratiloru, multe lucruri frumóse mi-ati spusu voi mie si la tóte vorbele mele mi-ati respunsu fórté bene.

Ve multiamescu pentru invetiatura. Eu n'am sciutu cà in scóla se invétia asié lucruri frumóse, eu cugetám cà acolo se invétia numai a cantá. Me voiu duce eu acasa si me voiu rogá de iertare inaintea tatei si de adi incolo voiu fi celu mai stradalnicu scolariu.

G. Ne pare fórté bene fratiorule cà asculti de vorbele nós-tre si te faci scolariu; acumu potemu merge se vedemu de merele t'ale.

Toti trei: Se mergemu!

T. P.

Prediceri de tempu din calindariulu bábeloru.

Sér'a candu e umedósa, arata plóia seau nuoru
Er' candu este uscatiósá, va fi tempu dogoritoru.
Candu nu arde foculu bine si luminarea frumosu,
Se fiti siguri cà ne vine de undev'a unu noru grosu.
Vàlvàtai'a candu se primbla pe pirostria ori pe vasu,
Se scfi, cà tempulu se schimba peste unu minutu de ceasu.
Cocosii candu cântu de vreme sér'a la culcusiulu loru,
Nu avemu altu a ne teme decatu de plóia si de noru.
Pisic'a candu se va pune cu spatele langa focu,
Frigu seau ninsóre ne spune, preste pucinu seau pe-locu.
Candu pocnesce usi'a, lad'a, ori mas'a, ori altu-cev'a,
Aceste ne suntu dovéda, cà tempulu se va schimbá.
Candu oile 'n batatura voru sarí si vora jucá,
Nóue ne spunu fàr' de gura, cà tempulu se va stricá.
Vrabiile candu s'aduna pe garduri si se sfadescu,
Tempulu seau vremea cea buna ca se va stricá vestescu.
Ciórele strênse gramada candu pe susu ciuindu sboru,
Iérn'a ne vestescu zàpada, ér' vér'a plóia seau noru.
Sórele candu pré pripesce si muscele muscu, inghimpu,
Plóia negresftu sosesce preste càtu de pucinu tempu.

A. P.

Insemnari folositórie.

Pastrarea strugurilor, nuciloru si a prunelor preste iérna. Strugurii se potu pastrá 6—8 lune déca se voru asiediá

intr'unu buglanu (butisióra) in modulu urmatoriu: Fundulu buglanului se présera bene cu tètítie de farina de cucuruзу, apoi asiediamu unu stratu de struguri, dupa ace'a éراسi unu stratu de tètítie si asia mai departe pana se umple buglanulu care apoi 'lu astupamu bene cá se nu intre aeru in elu. Nucile le culegemu inainte de a se rescóce si le punemu in nesipu. Prunele asemenea le culegemu cu man'a din pomu inainte de a fí rescópte, le asiediamu cu códele in susu intr'unu vasu, care dupa-ce l'amu umplutu, punendu de-asupr'a foi verdi 'lu astupamu bene, 'lu acatiamu intr'o funtana lasandu-lu se stè in apa; ast'feliu se potu pastrá prunele preste tóta iérn'a.

Adeveruri si invetiaturi.

Copii trageti, eu vréu astadi se me intrecu in arcu cu voi!
Acestea cuvete chiamáu in giurulu lui Mihaiu Bravulu pre teneri spre a impuscá la cînta. — Acestu cantecu urmandu mai departe dice cá mfi din poporu intrebáu ca incatrou e cint'a si li se respundé: **Coló preste muntii celi'a!** ... ér' altii le dicéu: **Dincóce preste mari!** ... intielep-tiunea inse le dîse:

**Nu in pieptu-i Dómne cint'a,
Nu la Turci, Cazaci, Tatari,
Suntu dusmani cu multu mai mari!**

Si poporulu intrebá:

Cum mai suntu dusmani mai mari?

Si-apoi li se respundeá:

**E zavisti'a, mandri'a,
Nedreptatea, faciari'a,
Este ur'a dintre noi,
Este poft'a de domni noi!**

Se lovimu cu totii in acésta cînta, — se sfarimamu ur'a, se lapedamu imparechiarea, — si atunci vomu fí tari si puternici a face minuni!

Inamiculu n'ar' fí leu, déca Romanii n'ar' fí caprióre. — Schakespeare.

Libertatea traesce intru voi, egalitatea despre care credeti ca e in ceriu e in mediuloculu vostru, — deslegátf-i catusiele! — Mazzini.

Romanulu asculta de cei cari i-i voiescu benele. — Balintu (sateanu din Roman'a districtulu Romanu).